

DEAŞ NEDEN TÜRKİYE'Yİ HEDEF SEÇER?

Prof. Dr. Ramazan Biçer

Irak'a yerleşmesinin ardında dünyada ses getirici hareketlere girişen DEAŞ, Irak'ın bölgesel alanının dışında komşu ve yakın ülkelere yönelik ciddi anlamda bir girişimde bulunmadı. Mevcut lider Bağdadi, tarihli "akaiduna" başlıklı hutbesinde ((Kardeşiniz Ebu Ömer el-Hüseyni el-Kureyşi el-Bağdadi. <http://www.takvahaber.net/dunya/islam-devleti-iste-bu-bizim-akidemiz-h10452.html>) kendilerine düşman olan kitleyi belirtmiş ve bunların ağırlıklı olarak Irak'taki siyasi yönetim ile Müslüman ülkelerdeki siyasi ve idari yönetim olduğunu vurgulamıştı. Söz konusu hutbesinde hedef kitlelerinin Müslüman halklar olmadığı ve siyasi yönetim ile idari kadrolar olduğu belirtilmişti. Burada doğrudan bir devlet hedef olarak belirtilmemişti. Ancak orada açıkça belirtildiği şekliyle Şiiler/rafiziler yanında işaret yoluyla Suudi Arabistan'a yönelik bir söylem olduğu anlaşılmaktadır.

DEAŞ'ın kitlesel hedefinin, kendilerine destek olmayan Müslümanlar olduğunun belirtildiği Bağdadi'nin "akaiduna" başlıklı hutbesinde, Şiiler belirgin bir şekilde vurgulanmıştır. Şiiler onlara göre dinden dönmüş (mürted) kimseler olup, müşriklerden daha kötüdürler. Suudi devleti ise, Selefilik'in öteki kolu olması, Cihadi Selefi olarak adlandırılan DEAŞ ve benzeri örgütler aleyhinde fetva vermesi nedeniyle, kâfirdirler. Bundan dolayı onlara da karşıdılar. Düz algı itibarıyla kendilerini gibi olmayan herkese düşmandırlar. Ancak burada öncelikler söz konusudur.

Başlangıçta Irak'ta oluşan DEAŞ, ardından Suriye'de varlığını göstermiştir. Burada ise kendisi gibi düşünmeyen gruplara karşı savaş açmış, böylece hareket sahasında dar bir alan seçmiş ve karşısına büyük bir kitleyi koymuştur.

DEAŞ düşünce yapısında resmi söylemde hiçbir şekilde Yahudiler söz konusu olmamıştır. Ayrıca Hıristiyanlara yönelik de bir yaptırım da mevcut değildir. Bu şekildeki bir yaklaşımın felsefi arka planı tamamen Selefi düşünce ile özdeşleşmektedir. Zira Selefi anlayışta Yahudi ve Hıristiyanlar, Müslümanlara Hz. Peygamberin bir emanetidir.

Bağdadi'nin bu görüşleri bir devlet yapılanmasında, dışa özellikle komşu devletlere yönelik herhangi bir terör eyleminin yapılmaması açısından anlamlıydı. Zira siyasi bağlamda etrafı düşmanlarla çevrili bir devletin, bekası söz konusu olamaz.

Bununla birlikte DEAŞ, son zamanlarda kitlesel ölümlere yol açabilen eylemlerine başlamıştır. Bu durum DEAŞ'ın düşüncesinde değişimler olduğu veya DEAŞ'ın otokontrolden çıktığı anlam taşımaktadır.

Öte yandan örgütün 'mürted' olarak ilan ettiği 'Şii-Rafizi İsna Aşeriyye' nin resmi temsilcisi olan İran'a yönelik belirgin bir eylem ortaya koymamıştır. Bu durum, aynı zamanda DEAŞ'ın samimiyetini sorgulatır duruma gelmiştir.

Avrupa'da meydana gelen birkaç eylemin dışında örgüt, son zamanlarda daha çok Türkiye üzerinde kitlesel ölümlere yol açan girişimlerde bulunmuş ve ciddi anlamda etki yapmıştır. Bu küresel bir örgüt mantığı ile uyumlu bir gelişmedir. Ancak bu gelişmenin, devlet oluşumu ile bağdaşması mümkün değildir.

Bu tahlil, bize DEAŞ'ın Türkiye'deki eylemleri sahiplenmemesini açıklamaya da yardımcı olmaktadır. Zira DEAŞ'ın el-Kaide gibi dini istismar eden önceki Selefi terör oluşumlardan farkı, bir yandan devlet olmaya çalışırken, öte yandan da devletin uluslararası kamuoyunda kabulünü zorlayıcı terör eylemlerinde bulunmasıdır.

Burada DEAŞ'ın Türkiye'ye yönelik eylemleri ayrı bir anlam ve büyük bir önem arz etmektedir. Şöyle ki; Türkiye'ye yönelik Batı'nın siyasi tavrı belirgindir. Temel anlayış, durağan olsun, büyümesin, gelişmesin, ama tamamen de güçsüz kalmasın. Bu Ortadoğu'nun şekillendirilmesi bakımından önemlidir. ABD açısından ise, oluşturulmaya çalışılan Kuzey Suriye'de, Türkiye sınırında bir PKK/PYD devletinin kurulmasında, bütünüyle karşı çıkan Türkiye'nin meşgul edilmesi ve zorda bırakılması için, DEAŞ gereklidir.

Öte yandan İran'ın da, inanç felsefesine bütünüyle aykırı olmasına rağmen, Türkiye aleyhine olan bir gelişme olabileceği doğrultusunda DEAŞ'ın varlığını desteklemektedir. Örgütün içerisindeki Şii oluşumların başka türlü bir açıklaması yapılamaz.

Tarihsel tecrübe doğrultusunda 'Cihadi Selefilik' felsefesiyle hareket eden bu oluşumların hiçbirisi başarılı olamamıştır. Bosna-Hersek, Afganistan ve Kafkasya'da denenmiş olmasına rağmen sürekliliğe yönelik bir varlık elde edilmemiştir.

Bu doğrultuda Türkiye açısından en ciddi sorun, Kuzey Suriye'de bir PKK/PYD devletinin kurulmasıdır. Şu ana kadarki gelişmeler göstermektedir ki DEAŞ, PKK/PYD oluşumuna destek eksenli çalışmaktadır. Böyle bir oluşum İran'ın da lehine olmayacağı için son zamanlarda Türkiye ile ilişkilerini, görünenin arkasında, düzeltme girişimlerinde bulunmaktadır.

Şu ana kadar ki veriler gösteriyor ki, DEAŞ'ın varlığı tüm Batı tarafından desteklenmektedir. Buna İran ve de Rusya da eklendiğinde uluslararası bir desteğe sahiptir. Bu destek, öncelikle Türkiye aleyhine olması ve de İslam dünyasındaki şiddet algısını oluşturması yanında hedeflenen mezhep savaşları için en güçlü argüman olarak yeterli bir nedendir.

Tüm bu kullanımlara DEAŞ'ın müsaid ve müstaid olmasının temel etkeni, onun dini anlayış ve algılayış biçimidir. Şöyle ki; DEAŞ'ın itikadi alt yapısı, Selefi akaid üzerine kurulmuştur. Selefi akaidin öncülüğünü ise, siyasi ve itikadi boyutuyla Haricilik teşkil etmektedir. Bu doğrultuda Yeni Selefilik şeklinde ifade edilen İŞİD inanç felsefesi, siyasi oluşumun itikadi arkaplanını oluşturmaktadır. Önceleri kurusucu Muhammed b. Abdülvehhab'a nispetle Vehhabilik şeklinden adlandırılır dini-siyasi oluşum, İbn Teymiyye'den sonra Selefilik adıyla ün yapmıştır. Daha sonraları Cüheyman el-Uteybi'nin öncülüğünü çektiği ayrışma ile bu Yeni Selefilik oluşumu, "Suudi Selefilik" ve "Cihadi Selefilik" şeklinde iki ana gruba ayrılmıştır. Günümüzdeki el-Kaide, eş-Şebab, Boko Haram gibi, "Dini İstismar Eden Grublar" ın ezici çoğunluğu, bu ikinci Selefilik'in bölgesel temsilcileridir.

Kendi dini-İslami anlayışların dışındakini "şirk" olarak adlandıran bu Selefi oluşum, İslam dışı din mensuplarını, "Hz. Peygamberin emaneti" olarak kabul eder. Nitekim Abdülaziz b. Suud, İngiliz danışmanına, "Eğer siz İngilizler, kızlarınızı karım olsun diye bana önererseniz, kabul ederdim. Fakat Mekke Şerifi'nin veya Mekkelilerden ve diğer Müslümanlardan müşrik saydıklarımızın kızlarını alamam. Hıristiyanların kestigi hayvanların etlerini sorgusuz sualsiz yerim" demiştir.

"Buna göre onların hedefinde "müşrik" olarak nitelendirdikleri, Müslümanlar vardır. Zira Selefilik'in temelini atan Muhammed b. Abdüvehhab şöyle demiştir: "Günümüz Müslümanları, Hz. Peygamber dönemindeki müşriklerden daha büyük şirk düşmüşlerdir (*Keşfü's-şübühat*), ve "Bize karşı olan herkes kâfirdir" (*Fetava ve'l-Mesail*).

Kendilerini gerçek Ehl-i sünnet (Ehl-i Sünnet-i Hassa) olarak tanımlayan bu dini oluşumun öncelikli hedefi, genelde Müslümanlar, özelde ise, Sünni kesimdir. Bu alanda en belirgin hedef kitle ise, ezici çoğunluğu Ehl-i sünnet olan Türkiye halkıdır.

Selefilik, Arap Yarımadasında ortaya çıkmıştır. Kültürün, din üzerindeki etkisi, Din sosyologları tarafından önemle vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda İslami anlayışın Arap kültürü eksenli akaid ve muamelatına sahip olan Selefilik, Türk kültürü ile yoğrulmuş İslami algıyı reddetmektedir. Bu nedenle olsa gerektir ki, Türkiye dâhil dünyanın farklı yerlerinden bu oluşuma katılan mensuplarına, Arap kültüründe mevcut olan nispetli isim ve lakaplar verilmektedir.

Öte yandan Vehhabilik, işgalci olarak nitelendirdikleri Osmanlılara karşı çıkmış dini-siyasi bir oluşumdur. Suud ailesi ve Muhammed b. Abdülvehhab'ın öncülüğünü çektiği bu isyan hareketi, Osmanlı Türklerine karşı olmuştur. Bu da baştan itibaren Selefilik oluşumunun her aşamasında Türklere karşı bir tavır her zaman olmuştur.

Nitekim Abdülaziz b. Suud'un İngiliz danışmanı olan John Philby'e: "İhvan'ın (Vehhabilerin) sizlere düşman olduğu doğru değildir. Zira inancımıza göre sizler Ehl-i Kitapsınız. Vehhabilerin nefretine

hedef olan müşriklerden değilsiniz. Hristiyanlar, İshak peygamberin evlatlarıdır. Araplar ise onun kardeşi olan İsmail'den gelmektedirler. Türkler ise, Tatar kökenli 'Evlad-ı İblis'tendir" dediği aktarılmaktadır (Büyükkara 2004).

Bu doğrultuda Selefilik düşüncesini akaid olarak benimseyen DEAŞ'ın Türkiye halkına dost olarak bakması ve birlikte hareket stratejisi oluşturması düşünülemez.

DEAŞ'ın Türkiye'deki bombalı intihar eylemleri, Bağdadi'nin ünlü hutbesinde belirtildiği şekilde, Müslüman halkların düşman olarak algılanmadığı şeklindeki görüşüyle çelişmektedir. Zira Suruç, Ankara ve İstanbul eylemleri tamamen Türk halkına yönelik olmuştur. Böylece DEAŞ, devlet, hükümet, yönetim ve halkıyla, Türkiye'ye yönelik bir zihniyette olduğunu göstermiş olmaktadır.

Bu doğrultuda oluşturulmak istenen uluslararası kamuoyu propagandaları ve algının tamamen aksine, DEAŞ'ın ana hedefi, Türkiye Cumhuriyeti devleti, hükümeti ve halkıdır.